СПРАВКА

ЗА ОТРАЗЯВАНЕ НА ПОСТЪПИЛИТЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ И СТАНОВИЩА ОТ ОБЩЕСТВЕНИТЕ КОНСУЛТАЦИИ ПО ПРОЕКТ НА ПОСТАНОВЛЕНИЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА НАРЕДБАТА ЗА ПРИОБЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ, ПРИЕТА С ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 232 НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ОТ 2017 Г.

№	**Дата и начин на постъпване на становището** (официално, по ел. поща, чрез Портала за обществени консултации и т.н.)	**Име на лице/наименование ЮЛ**	**Декларирани данни дали лицето действа от свое име или защитава позиция от името на друго лице/група лица**	**Предложения и становища**	**Приети/ неприети**	**Мотиви**
1.	**По ел. поща**	**Десислава Йорданова**	☒ Лицето действа от свое име ☐ Лицето защитава позиция от името на друго лице/група лица: ….	Предлага се в Наредбата за приобщаващото образование да се регламентира статутът на ерготерапевта като специалист в екипите за подкрепа за личностно развитие, както и да се определят норматив за численост, работно време и условия за осъществяване на дейността му в образователните институции. Мотивите са свързани с нарастващите потребности на децата със специални образователни потребности и необходимостта от осигуряване на ерготерапевтична подкрепа в системата на предучилищното и училищното образование.	**Не се приема**	Не се отнася до предложените промени в Наредбата за приобщаващото образование. Реализирането му предполага изменения на законови разпоредби.
2.	**По ел. поща**	**Д-р Светла Филева**	☒ Лицето действа от свое име	В проекта за промяна на чл. 129 от Наредбата, искате Екип за подкрепа за личностно развитие (ЕПЛР) и координационен екип за личностно развитие (КЕЛР) да участват и като част от мултидисциплинарен екип: „участва в интердисциплинарна екипна работа със специалисти от	**Не се приема**	Няма конкретни предложения

			☐ Лицето защитава позиция от името на друго лице/група лица: ….	социални услуги в случаите, когато детето или ученикът ползват такива, или с други специалисти, включително медицински, които осигуряват здравната грижа за детето или ученика;“ Та ние-учителите в ЦСОП и тези в останалите образователни институции и досега го правим. При всяко писмо от ДСП за психолого-педагогическа характеристика или за установяване на факти от социалната необходимост за промяна в статуса на ученика, сме задължени в определен срок да дадем актуална информация и становище. Физическото присъствие на специални и ресурсни учители ще промени ли качеството на взаимодействие? По мое наблюдение и мнение- категорично- НЕ. Има и толкова още специфични, чисто прагматични факти, които си струва да бъдат предложени за мнение, корекции и обсъждане. Много ми се иска да отбележа, че никъде не уредено компенсирането на режийни разходи за автомобилите, с които се придвижваме до работните си места, извън термина „разходи за транспорт“, които касаят единствено и само гориво.		
3.	**По ел. поща**	**ЕПЛР на 126. ОУ „П. Ю. Тодоров“, гр. София**	☐ Лицето действа от свое име ☒ Лицето защитава позиция от името на друго лице/група лица: ….	Нашето предложение е свързано с новата ал.5 на чл. 109: „(5) Ресурсният учител работи с детето или ученика както индивидуално, така и в групата или в паралелката, като подпомага участието, обучението и взаимодействието му с другите деца и ученици.“ Нашето предложение за промяна на ал. 5 е както следва: след думите „деца и ученици“ да се постави запетая и текст „като работата в групата или паралелката да се осъществява при необходимост по преценка на училищния ЕПЛР като се вземат под внимание възрастта на ученика, индивидуалните особености - внимание и концентрация, памет, вербални възможности, развитие на фината моторика и други, степента на адаптация в училищната среда и в групата/паралелката, както интересите и възможностите на ученика по съответния учебен предмет и други“.	**Не се приема**	Осигуряването на възможност намаляването или непредоставянето на подкрепа в учебните часове да се определя единствено по преценка на екипа за подкрепа за личностно развитие (ЕПЛР) създава риск част от учениците със специални образователни потребности да останат без необходимата подкрепа. Това би могло да затрудни участието им в образователния процес и да компрометира гарантирането на приобщаващото образование и равния достъп до качествено образование.

				Настоящето предложение за допълнение в новата ал. 5 на чл. 109 е продиктувано от опита на училищния екип, който познава добре нивото на активност и мотивация на детето и ученика за учебна дейност, регулиране на емоции и импулси в среда със завишени слухови и зрителни стимули, както и трудностите, които изпитва ученикът да присъства в класната стая без да пречи на останалите ученици в групата и на себе си. Считаме, че ученик, който се обучава по индивидуална образователна програма не би имал ефективност и ефикасност при обучението по съответния учебен предмет в класа или групата, в сравнение с индивидуалната работа.		
4.	**По ел. поща**	**Илиана Вакрилова**	☒ Лицето действа от свое име ☐ Лицето защитава позиция от името на друго лице/група лица: ….	По отношение на предложената промяна чл.147, ал.2: За да има равнопоставеност е редно предложената точка 4: Предлагам: „4. намален брой учебни часове с не повече от 50 на сто от общия брой часове **в начална степен и в средната степен на образование не повече от 70 на сто за всеки отделен учебен предмет**, предвидени в училищния учебен план за раздел А и раздел Б – за ученик със специални образователни потребности.“ Ако се приема, че екипът за ресурсно подпомагане, с информираното съгласие на родителите и спрямо документални данни от съответните специалисти, при работата си ще изготви план, по който не само е възможно да се обучава детето със специални образователни, но и този план би следвало да му осигури в най-висока степен успеваемост съобразно възможностите му. (включително и с предвидената промяна в точка 2 на настоящия член на Наредбата), то **при условията на равнопоставеност би следвало едно дете със специални образователни потребности да получи същите възможности, като останалите деца**, включително „за ученик с изявени дарби“. Тоест, да не му се намалят ефективно часовете с 20 процента в гимназиален етап за разлика от досегашната уредба.	**Не се приема**	Предлага се запазване на действащата разпоредба в Наредбата за приобщаващото образование. В този смисъл следва да се има предвид, че вече е прието изменение в Наредба № 4 за учебния план, като е създадена нова точка 4 в чл. 21, съгласно която в индивидуалния учебен план се допуска намален брой учебни часове с не повече от 50% от общия брой часове, предвидени в училищния учебен план за раздел А и раздел Б – за ученик със специални образователни потребности. Направеното предложение за промяна в Наредбата за приобщаващото образование е с оглед синхронизиране на нормативните актове. Искането за запазване на досегашната разпоредба на Наредбата за приобщаващото образование не осигурява достатъчно гаранции за предоставянето на подкрепа,

				Тъй като **и до момента** наредбата е предполагала намаляването на учебните часове да не е повече от 50 на сто от общия брой часове в начална степен и в средната степен на образование не повече от 70 на сто за всеки отделен учебен предмет, може би е редно да се добави контролен механизъм, като контролна проверка на национално ниво само по отношение на вложеното намаление на часове в плановете - еднократно при приемане на плана и в последствие само при необходима промяна в самите проценти.		съобразена с индивидуалните потребности на учениците със специални образователни потребности.
				2. Според мен предвидената промяна: „§ 16. В чл. 148, ал. 1 думите „умствена изостаналост“ се заменят с „интелектуални затруднения“, а след думите „множество увреждания“ се добавя „и на ученик с разстройство от аутистичния спектър““ **е недопустима.** Първо, ако няма въведено политически коректно понятие, с което да се наричат децата с нервно нетипично развитие, предлагам да се използва чуждицата „невродивергентни“, защото просто „децата от аутистичния спектър“ не само че не е обобщаващо понятие, но и е предпоставка за дискриминиране на тези деца. **Редно е да се отчете, че децата в горната част на аутистичния спектър са и могат да бъдат неотличими от „нормата“, тези в средата част могат да бъдат достатъчно близо до „нормата“, за да не се появят непреодолими проблеми в обучителния им процес и интеграцията им в училищна среда.** Тоест в сегашното си положение, така даденото предложение за изменение дискриминира тези деца в разрез с конституционно заложения принцип на равнопоставеност.	**Не се приема**	Използването на формулировката „разстройство от аутистичния спектър“ е обусловено от необходимостта за уеднаквяване на терминологията с действащата Международна класификация на болестите, ревизия 10 (МКБ-10). По този начин се осигурява съответствие между използваните в образователната система понятия и медицинската документация.
5.	**По ел. поща**	**Марина Динчева**	☒ Лицето действа от свое име ☐ Лицето защитава позиция от името на друго лице/група лица: ….	Изразяват се опасения във връзка с прилагането на скрининг на деца в детските ясли, детските градини и училищата, като се поставят въпроси относно информираното участие на родителите, необходимостта от събирането на данни, тяхното съхранение, сроковете за съхранение и достъпа до тях.	**Не се приема**	Няма конкретни предложения

6.	**По ел. поща**	**Мартин Петрунов**	☒ Лицето действа от свое име ☐ Лицето защитава позиция от името на друго лице/група лица: ….	Изразяват се възражения относно събирането, обработването и съхраняването на данни за децата, липсата на достатъчна информираност на родителите, начина на използване на събраната информация, сроковете за съхранението ѝ, възможността за нейното заличаване, както и относно разработването и прилагането на инструментите за оценяване и участието на външни организации в процеса.	**Не се приема**	Няма конкретни предложения
7.	**По ел. поща**	**Невена Димитрова Димитрова**	**☒ Лицето действа от свое име** **☐ Лицето защитава позиция от името на друго лице/група лица: ….**	Изразява се несъгласие с участието на външни организации, фондации и неправителствени структури в дейности, свързани с предучилищното и училищното образование, като се настоява за предприемане на мерки за ограничаване на подобно участие.	**Не се приема**	. Не се отнася до предложените промени в Наредбата за приобщаващото образование.
8.	**Чрез Портала за обществени консултации - 08.09.2026 г.**	**Ивелина Пенева**	**☒ Лицето действа от свое име** **☐ Лицето защитава позиция от името на друго лице/група лица: ….**	С цел осигуряване на допълнителна подкрепа на децата със специални обучителни затруднения се изисква от всички специалисти да имат седмичен график за работа. РЦППППО определя седмичния общ брой часове за работа на специалистите за всяко конкретно дете и вписва това в Заповедта, която издава Директорът на РЦППППО по район. Най-разпространеният вид подкрепа е със средната интензивност на работата, която е от 3 до 5 часа работа с дете със СОП. Екипът след това разпределя тези часове между специалистите и изготвя план за подкрепа. И така психологът, който е с най-висок хорариум от 30 астрономически часа, в повечето случаи включва в графика си 2 часа работа с всяко от децата със СОП, тъй като се счита, че има повече часове за работа с тях. Така графикът на психолога става идентичен с този на ресурсния учител, но за разлика от него длъжността на психолога включва много други дейности, които той трябва да извършва в рамките на работното си време. Докато работа на ресурсния учител приключва с изпълнението на графика за деня, то психологът продължава с работните задачи:	**Не се приема**	Не се отнася до предложените промени в Наредбата за приобщаващото образование.

				След като изпълни графика за деня той е длъжен да обърне внимание на проблемите, свързани с останалите деца в институцията като всеки казус изисква индивидуално внимание и методи за разрешаване. Следват разговори с учители, родители, близки и роднини, осъществяване на срещи, писане на документи, протоколи и становища до институции. Психологът трябва да се включи в разрешаването на породили се конфликти, което е ежедневие в работата му. Трябва да изслуша всяка една от страните, да анализира и оцени ситуацията, да консултира. Справянето с проблемите изискват отдаденост в работата, професионализъм, много голям времеви и психо-емоционален ресурс. Разговорите с родителите понякога са трудни и много тежки. Очакванията на общността са психологът да бъде медиатор и добър професионалист, който да умее да общува качествено с всички, да балансира добре взаимоотношенията и да се справя успешно с възникналите проблеми. Често пъти психологът се включва в разрешаването на конфликти и между колеги. Той предоставя индивидуални консултации и психо-емоционална подкрепа както на ВСИЧКИ деца в институцията, така и на всички служители в институцията, когато бъде поискана такава. Всичко изброено дотук не присъства в длъжностните характеристики нито на ресурсния учител, нито на логопеда!!! Тези функции и задачи на психолога са описани като такива в нормативната уредба на МОН, но не се зачитат като работа в отчитането на работното време, тъй като все още там присъства изискването „30 часа работа с деца“!!!!! А, когато правим консултации с родители, учители, правим екипни срещи, пишем становища и доклади, анализираме данни от проведена психологическа диагностика, провеждаме срещи с лица от други институции, когато обучаваме стажанти, когато колега поиска лична консултация, когато разрешаваме конфликти между колеги и т.н. и т.н. Това работно време как се отчита?! Истината е, че тези дейности не влизат в отчитането на нашето работно време! Отново някой НЕПСИХОЛОГ и административен служител, непознаващ характера на нашата работа е написал някакви измислени		

				нормативни документи, с които нашите работодатели се съобразяват! Оказва се, че специалистът, чиято работа е свързана с голямо психическо натоварване, стрес и напрежение, тъй като работи ежедневно с проблемите на деца, родители и учители, има най-голям норматив от работни часове, които освен това не му стигат, за да си свърши всички задължения за деня (планирани и непланирани), тъй като много често в работата на психолога се появяват извънредни ситуации, в които трябва да се реагира своевременно. Поради тази причина психолозите често пъти се налага да работят в извън работно време, което е в разрез с всички нормативни изисквания, но най-големият проблем е в това, че те не могат да си починат и да се възстановят и физически, и психически. Тези факти поставят въпроса за това, че е крайно време да се въведе регулация и в работата само на логопедите и ресурсните учители, а и на психолозите! Да се въведат подходящи ограничения на натовареността в работата на психолозите, с които да се намалят задълженията и отговорностите им, които представляват допълнително натоварване и са несвойствени за длъжността. Да се въведат промени в нормативната уредба, свързани с възможността за отчитането на ВСИЧКИ работни дейности на психолозите в отделните институции, които както да поставят реалистични и приемливи рамки в тяхната натовареност, така и да бъдат индикатор за различно заплащане, съобразено с тяхната натовареност в конкретната институция! Трудовото възнаграждение на психолога е несправедливо и неравностойно спрямо това на ресурсния учител, тъй като ресурсният учител може да работи само с 12 деца на допълнителна подкрепа и получава възнаграждение, равно на това на психолог, който работи по същия часови график и със същите деца на допълнителна подкрепа, а след това започват неговите допълнителни ангажименти с разрешаването на проблеми, свързани с всички деца в институцията, като в допълнение на това работи с учители, родители и институции и пр.		

				Редно е заплащането на труда на психолозите да бъде обвързано с това дали работят само с деца на допълнителна подкрепа или извършват всички други дейности, присъщи на психологическата работа в институцията. Тук може да се направи паралел с психолозите от РЦПППО, които предоставят само допълнителна подкрепа на децата и учениците в учебните заведения, а получават същите заплати като психолозите, назначени в съответните институции и натоварени с много повече задължения и отговорности. В допълнение към тези специфични за психологическата работа функции, може да се включи и работата като координатор без допълнително заплащане на повечето от психолозите в сферата на образованието с вменените допълнително немалко отговорности и несвойствени работни задачи, които вкарват допълнително натоварване и напрежение в работата. Координаторът е човекът, който участва във всички процеси, свързани с предоставянето на общата и допълнителната подкрепа в институцията. Той участва във всички срещи с родителите, изисква документацията да бъде изрядна, сроковете на изпълнение на задачите да бъдат спазвани, т.е. функциите му са предимно КОНТРОЛНИ!!! И поради това, изисквайки от своите колеги учители, психологът приема друга роля, на изискващ администратор, какъвто не е! Този конфликт на професионални роли не хармонира положително върху взаимоотношенията психолог – педагог! Редно е тази работна позиция да се изпълнява от директор, зам.-директор или главен учител. Това са служители, заемащи по-високо йерархично ниво в организацията, чиито задължения включват осъществяването на контролни функции.		
9.	**Чрез Портала за обществени консултации - 08.09.2026 г.**	**Мария Георгиева**	**☒ Лицето действа от свое име** **☐ Лицето защитава позиция от**	Категорично възразявам!!! Няма никаква обективна нужда и необходимост данни за детето в детска възраст да бъдат съхранявани в електронен вид, особено за срок от 50 години. Съществува реален риск временно или ситуативно поведение да бъде превърнато в официално документирана характеристика. Така вместо информацията да служи	**Не се приема**	Не се отнася до предложените промени в Наредбата за приобщаващото образование.

			името на друго лице/група лица: ….	единствено за подпомагане на детето, може да се създаде траен административен профил, който да влияе върху начина, по който то ще бъде възприемано от следващи учители и институции. Резултатите от наблюдението се превръщат в индивидуализирана официална информация за всяко дете, съхранявана в национална информационна система. ЗАЩО??? Каква е конкретната педагогическа и обществена необходимост резултат от оценяване на развитието на дете в предучилищна възраст да бъде съхраняван в индивидуализиран вид в продължение на 50 години? Когато информацията е стандартизирана, индивидуализирана, въведена в национална система и достъпна в последващи етапи на образованието, съществува риск тя да бъде интерпретирана като трайна характеристика на личността, дори когато вече не отразява актуалното състояние на човека. Кой, кога и с каква цел ще има достъп до тези резултати, както и дали те могат да бъдат използвани за цели, различни от първоначалната педагогическа цел. Какви гаранции изобщо могат да бъдат дадени за това как ще се използват данните за децата? НИКАКВИ! Това е още един начин за проследяване и контрол над хората, при това от най-ранна възраст. По време на социализма, който отричаме имаше досиета за всички деца, които се предаваха написани на ръка и в запечатан плик от едното училище в другото. Сега това се прави по един модерен начин, при това много по-лесен за злоупотреби. В никакъв случай не бива да се позволява това да се случи! Целият текст на възражението ми е на следния линк: https://docs.google.com/document/d/1kozRQt-GE2vsh-Doc-eKpJR-FB-PDhTIJdg0_5mWJHg/edit?usp=sharing		
10.	**Чрез Портала за обществени консултации - 08.09.2026 г.**	**Мария Георгиева**	**☒ Лицето действа от свое име** **☐ Лицето защитава позиция от името на друго лице/група лица: ….**	<u>В подкрепа на предишния ми коментар бих искала да направя следното уточнение:</u> Участието на ресурсния учител в попълването на картата за функционална оценка за необходимостта от допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата се случва **едва след като при детето са установени обучителните затруднения**, след като са проведени тежките срещи с родителите, в които са съобщени и обсъдени тези затруднения, след като са обяснени всички предимства и възможности за подкрепа на	**Не се приема**	Няма конкретни предложения.

				детето в рамките на приобщаващото образование, обяснена е същността на подкрепата, съгласно Наредбата и е отговорено на всички въпроси, свързани нея; комуникирани са ролите и отговорностите на всеки един специалист за работата с детето и **някой друг от педагогическите специалисти** е поел отговорността пред родителите за ролите, дейностите и отговорностите на ресурсния учител, който де факто и де юре все още не се е запознал с проблемите на съответното дете и не присъства на тези срещи с родителите!? Едва след като е свършена тази цялата работа с предварителната диагностика, оценка, анализ и се приключи с идентифицирането на обучителните затруднения на детето, се насрочват срещи с родителите, тъй като на тях всички специалисти трябва професионално, точно, категорично и убедително да представят на родителите своите притеснения и аргументи във връзка с съответния проблем. Чак тогава от родителите се изисква да заявят писмено своето желание и съгласие за провеждането на функционалната оценка на детето, в която най-накрая се включва основният специалист – ресурсният учител!		
11.	**Чрез Портала за обществени консултации - 08.09.2026 г.**	**Бистра Иванова**	**☒ Лицето действа от свое име** **☐ Лицето защитава позиция от името на друго лице/група лица: ….**	Съществува реален риск временно или ситуативно поведение да бъде превърнато в официално документирана характеристика. Така вместо информацията да служи единствено за подпомагане на детето, може да се създаде траен административен профил, който да влияе върху начина, по който то ще бъде възприемано от следващи учители и институции. Резултатите от наблюдението се превръщат в индивидуализирана официална информация за всяко дете, съхранявана в национална информационна система. ЗАЩО??? Каква е конкретната педагогическа и обществена необходимост резултат от оценяване на развитието на дете в предучилищна възраст да бъде съхраняван в индивидуализиран вид в продължение на 50 години? Когато информацията е стандартизирана, индивидуализирана, въведена в национална система и достъпна в последващи етапи на образованието, съществува риск тя да бъде интерпретирана като трайна характеристика на личността,	**Не се приема**	Не се отнася до предложените промени в Наредбата за приобщаващото образование.

				дори когато вече не отразява актуалното състояние на човека. Кой, кога и с каква цел ще има достъп до тези резултати, както и дали те могат да бъдат използвани за цели, различни от първоначалната педагогическа цел. Какви гаранции изобщо могат да бъдат дадени за това как ще се използват данните за децата? НИКАКВИ! Това е още един начин за проследяване и контрол над хората, при това от най-ранна възраст. По време на социализма, който отричаме имаше досиета за всички деца, които се предаваха написани на ръка и в запечатан плик от едното училище в другото. Сега това се прави по един модерен начин, при това много по-лесен за злоупотреби. В никакъв случай не бива да се позволява това да се случи! Целият текст на възражението ми е на следния линк: https://docs.google.com/document/d/1kozRQt-GE2vsh-Doc-eKpJR-FB-PDhTIJdg0_5mWJHg/edit?usp=sharing		
12.	**По ел. поща**	**Анита Александрова Тодорова**	**☒ Лицето действа от свое име ☐ Лицето защитава позиция от името на друго лице/група лица: ….**	**Относно: Скрийниг на социално емоционалното развитие на децата (електронно досие)** Кой ще съставя характеристиката на децата? Кои конкретни международни тестове стоят в основата на този инструментариум? Кой притежава лицензията за адаптацията им? Кой отговаря, когато дете бъде етикирани погрешно? Съществува ли механизъм за отчитане на грешка и вреда? Има ли ред, по който родител да поиска коригиране или заличаване? Колко дълго и къде ще се пази това електронно досие? Кой ще има достъп до тези данни? По какво именно критерии ще се събират тези данни ? Тези досиета следват ли децата след завършване на образование? ЗАЩО НИКОЙ НЕ ИСКА ПИСМЕНО СЪГЛАСИЕ ОТ РОДИТЕЛИТЕ?	**Не се приема**	Не се отнася до предложените промени в Наредбата за приобщаващото образование.
13.	**По ел. поща**	**Жулиета Петкова директор на СУУНЗ "Проф. д-р Иван Шишманов“, гр. Варна**	**☒ Лицето действа от свое име ☐ Лицето защитава позиция от името на друго**	**1.** В чл. 152, ал. 5 да се добави подчертания текст „В зависимост от увреждането учебният предмет изобразително изкуство може да се изучава като тактилно творчество от учениците с нарушено зрение и множество увреждания, а учебният предмет музика може да се изучава като жестова интерпретация на песни и ритъм от учениците с увреден слух и множество увреждания и с **нарушено зрение и множество увреждания.“**	**Не се приема**	Жестовата интерпретация на песни и ритъм не е приложима за всички ученици, попадащи в групата на учениците с нарушено зрение, поради което не може да бъде задължителна за всички тях. Това не изключва възможността да се прилага по преценка на учителя за

			лице/група лица: ….			част от тези ученици, за които е подходяща.
				2. В чл. 153. *Да се премахнат думите „житейски и“, а думата „социални“ да се постави в скоби или да се премахне.* ***Мотиви:*** *наименованието на специалният учебен предмет е „Полезни умения“.* „Индивидуални учебни програми по специалните учебни предмети се разработват и за учениците с нарушено зрение и множество увреждания и с увреден слух и множество увреждания в подкрепа на: **1. зрителното подпомагане, ориентирането и мобилността и придобиването на полезни ~~житейски и~~** (социални) **умения – за учениците с нарушено зрение и множество увреждания;“**	**Не се приема**	Термините „житейски“ и „социални“ умения са утвърдени в областта на приобщаващото образование и отразяват съдържанието на подкрепата, предоставяна чрез специалния учебен предмет „Полезни умения“. Отпадането им би довело до необосновано стесняване на обхвата на уменията, които следва да се формират и развиват в учениците.
				3. ***В чл.154. да се добави подчертания текст:*** **„**На учениците с интелектуални затруднения**, сензорни увреждания** и множество увреждания чрез програми за индивидуални и групови терапии и рехабилитации се предоставя възможност за сензорна рехабилитация, формиране на фонематичен слух, развитие на речта, произношение, фонематична ритмика, обща и фина моторика, музикални стимулации, психологическа и арттерапия, предметна дейност и други.“	**Не се приема**	Разпоредбата на чл. 154 се отнася до учениците с интелектуални затруднения и множество увреждания, при които са налице специфични образователни потребности и необходимост от значително адаптиране на учебното съдържание. За учениците със сензорни и множество увреждания има отделни разпоредби – чл. 154, т. 1 и 2, в които са посочени специалните учебни предмети, по които се обучават.
				4. В Приложение № 2 към чл. 152, ал. 7 **да се добавят подчертаните учебни предмети и** **- в „Очаквани резултати…“ – подчертаните изречения.**	**Приема се**	Предложението е отразено в Приложение № 2.

Учебен предмет	Очакваните резултати от обучението по индивидуалната учебна програма са насочени към:
Български език и литература	Прилагане на умения за общуване – вербално и невербално. Основни умения за развитие на речта – устна, жестова или символна.
Математика	Познаване на основни математически понятия. Основни пространствени представи. Прилагане на основни математически операции
Компютърно моделиране; Компютърно моделиране и информационни технологии; Информационни технологии	Прилагане на основни дигитални умения.
Човек и природа Родинознание; Човекът и обществото; История и цивилизации; География и икономика **Биология и здравно образование**	Основни представи за природата и околната среда. Изградени навици за поведение и основни социални умения. **Познаване на физиологията на собственото тяло** Възприемане на самия себе си и на явленията в собствения и в обществения живот.

					Проява на отношение към възприеманите социални явления.		
				Технологии и и предприемачество	Осъзнаване на ролята на технологиите в живота и използването им в подкрепа на ежедневието си. Изградени умения за самостоятелен и независим живот.		
				Музика	Изградени умения за слушане на музика и за изразяване чрез творчество. **Проява на позитивни емоции и съпреживяване чрез музикална терапия**.		
				Изобразително изкуство	Изградени умения за двигателна фино-моторна ритмика. Проява на естетическо съпреживяване и умения за изразяване чрез творчество.		
				Изобразително изкуство (Тактилно творчество)	Изградени умения за изразяване на естетически преживявания и отношения. Изградени нагласи за творческата активност.		

				Музика (Жестова интерпретация на песни и ритъм)	Изградени умения за възприемане на ритмови структури. Изграден метроритмичен усет. Проява на позитивни емоции и съпреживяване чрез		
					музикална терапия. Изградени нагласи за творческата активност.		
				Физическо възпитание и спорт (ЛФК)	Умения за координация на движенията, обследване на пространството, активност при придвижване и участие в колективни игри.		
14.	**По ел. поща**	**Невена Димитрова Димитрова**	**☒ Лицето действа от свое име** **☐ Лицето защитава позиция от името на друго лице/група лица: ….**	Изразява се несъгласие с участието на външни организации и неправителствени структури в дейности, свързани с предучилищното и училищното образование, и се настоява за ограничаване на външната намеса в образователната система.		**Не се приема**	Не се отнася до предложените промени в Наредбата за приобщаващото образование.
15.	**По ел. поща**	**Донка Веселинова Славчева, заместник-директор УД, координатор ЕПЛР в СУ „Св. Паисий Хилендарски“ – гр. Златица**	**☒ Лицето действа от свое име** **☐ Лицето защитава позиция от името на друго лице/група лица: ….**	Във връзка с предложените изменения и допълнения в проект за изменение и допълнение на Наредбата за приобщаващото образование, приета с Постановление № 232 на Министерския съвет от 2017 г. § 15, чл. 147, ал. 2, и по-специално с новата редакция на т. 2 и създаването на т. 4, изразявам настоящото становище, мотивирано от практически затруднения при изготвянето и прилагането на индивидуални учебни планове за ученици със специални образователни потребности. Считам за положителна предложената промяна в чл. 147, ал. 2, т. 2:„отсъствие в раздел А и/или в раздел Б на		**Не се приема**	Промяната в чл. 147 се предлага въз основа на вече направено изменение в Наредба № 4 за учебния план. Преди приемането на измененията в Наредба № 4 разпоредбите относно индивидуалните учебни планове за ученици със специални образователни потребности допускаха изключване на учебни предмети и намаляване на учебното време с до 50 % в основната степен и

				учебни предмети, когато обучението на ученика по тях е невъзможно и въз основа на медицински документ екипът за подкрепа за личностно развитие със съответните мотиви и след информираното съгласие на родителя е препоръчал тези предмети да не се изучават – за ученик със специални образователни потребности“. Тази разпоредба в значителна степен съответства на принципите на приобщаващото образование, тъй като дава възможност учебният план да бъде съобразен с индивидуалното здравословно състояние, функционалните възможности и образователните потребности на конкретния ученик, а не единствено с формално определените за съответния клас учебни предмети. Наред с това обаче считаме, че предложената нова т. 4: „намален брой учебни часове с не повече от 50 на сто от общия брой часове, предвидени в училищния учебен план за раздел А и раздел Б – за ученик със специални образователни потребности“ създава съществен практически и нормативен проблем при ученици с тежки и множествени увреждания, тежка или дълбока интелектуална недостатъчност, съчетана с двигателни, зрителни, слухови или други увреждания, както и при ученици с тежки заболявания и медицински противопоказания. При механично прилагане на ограничението за намаляване на часовете с не повече от 50 на сто индивидуалният учебен план може да съдържа например 16 учебни часа седмично, към които се добавят още 4–5 часа за допълнителна подкрепа с ресурсен учител, логопед, психолог и други специалисти. Така общата седмична натовареност на ученик с тежко здравословно състояние може да достигне 20–21 часа и да бъде обективно непосилна за него. Особено затруднение възниква и при ученици, насочени към училища или паралелки с разширено или профилирано изучаване на определен учебен предмет. Например с ученик в VIII клас показва, че механичното прилагане на изискването за 50 процента може да доведе до необходимост ученик с тежки увреждания да изучава		до 70 % в средната степен на образование. Практиката по прилагане на тези мерки показва, че в отделни случаи се достига до формиране на индивидуални учебни планове с твърде ограничен учебен хорариум, който не създава необходимите предпоставки за постигане на целите на общообразователната подготовка и за осигуряване на равнопоставен достъп до качествено образование. Предложените промени целят постигане на по-добър баланс между необходимата гъвкавост при планирането на обучението и гарантирането на достатъчен достъп до учебното съдържание. С тях се създават и допълнителни гаранции за обоснованост на вземаните решения, както и за по-активно участие на родителите в процеса на изготвяне и прилагане на индивидуалния учебен план. Съгласно Наредбата за приобщаващото образование броят на учебните часове по всеки учебен предмет в индивидуалния учебен план на ученик с умствена изостаналост и множество увреждания не може да надвишава броя на часовете по съответния предмет, определени в училищния учебен план. Същевременно общият брой на учебните часове в раздел А на индивидуалния учебен план не може да бъде повече от 22 часа седмично. В този смисъл

				непропорционално голям брой часове по чужд език, а при отпадане на този предмет останалите учебни часове да не достигат определения минимален праг. **Основният проблем според мен се състои в съотношението между т. 2 и новата т. 4 на чл. 147, ал. 2.** От една страна, т. 2 допуска определени учебни предмети изобщо да не се изучават, когато обучението на ученика по тях е невъзможно, като за това са въведени сериозни гаранции: • наличие на медицински документ; • мотивирана препоръка на екипа за подкрепа за личностно развитие; • информирано съгласие на родителя. От друга страна, т. 4 въвежда общо ограничение, според което броят на учебните часове не може да бъде намален с повече от 50 на сто. На практика могат да възникнат случаи, при които законосъобразното прилагане на т. 2 – чрез отпадане на един или повече учебни предмети, чието изучаване е обективно невъзможно – автоматично да доведе до намаляване на общия брой часове с повече от 50 на сто. Ако изискването по т. 4 бъде възприето като абсолютно, екипът за подкрепа за личностно развитие може да се окаже принуден формално да включва в индивидуалния учебен план учебни предмети или часове, които не са съобразени със здравословното състояние, възможностите и потребностите на ученика, единствено с цел достигане на изисквания минимален брой часове. Подобен резултат според мен противоречи на самата логика на индивидуалния учебен план. Индивидуалният учебен план следва да бъде инструмент за адаптиране на образователния процес към конкретния ученик, а не механизъм за формално достигане на предварително определен процент от часовете в училищния учебен план. Особено при учениците с тежки и множествени увреждания водещ критерий би следвало да бъде не математическото съотношение между часовете по училищния		намаляването на броя учебни часове с не повече от 50 на сто от общия брой часове, предвидени в училищния учебен план за раздел А и раздел Б – за ученик със специални образователни потребности, съответства на броя часове, приложим за индивидуалните учебни планове на учениците, обучаващи се в центровете за специална образователна подкрепа (ЦСОП), като се има предвид, че тези ученици са с по-комплексни специални образователни потребности и с множество увреждания. Съгласно чл. 89, ал. 2 на ЗПУО в избираемите учебни часове (раздел Б) може да се изучават и учебните предмети по чл. 76, ал. 1, 2, 3, 4 и 5. А разпоредбата на **чл. 76, ал. 5** от ЗПУО определя, че в процеса на училищното образование може да се изучават и учебни предмети от областта на глобалното, гражданското, здравното и интеркултурното образование, предприемачеството, управлението на личните финанси и програмирането, защитата на родината, населението и околната среда, учебни предмети, които формират национално самочувствие, патриотичен дух и родолюбие в децата и учениците, като разширяват и допълват съдържание, което присъства интегрирано в други учебни предмети. В този смисъл в

				и индивидуалния учебен план, а реалната възможност на ученика да участва пълноценно и безопасно в образователния процес. В тази връзка следва да бъде отчетено и обстоятелството, че учебната натовареност на ученика не се изчерпва с часовете от индивидуалния учебен план. За учениците със специални образователни потребности съществена част от седмичната им ангажираност са и дейностите за допълнителна подкрепа за личностно развитие – работа с ресурсен учител, психолог, логопед и други специалисти. Поради изложеното считам, че ограничението по чл. 147, ал. 2, т. 4 не следва да има абсолютен характер. **Предлагам в разпоредбата да бъде предвидено изключение за ученици със специални образователни потребности, при които здравословното състояние и индивидуалните функционални възможности обективно не позволяват обучение в размер най-малко 50 на сто от общия брой часове.** Такова изключение би могло да бъде допустимо при едновременно наличие на: 1. медицински документ, удостоверяващ състоянието и ограниченията на ученика; 2. мотивирано решение на екипа за подкрепа за личностно развитие; 3. оценка на индивидуалните потребности и възможности на ученика; 4. съобразяване с целите, определени в плана за подкрепа; 5. информирано съгласие на родителя; 6. периодичен преглед на необходимостта от прилагането на намалената седмична натовареност. **Предлагаме следната редакция на т. 4:** „4. намален брой учебни часове с не повече от 50 на сто от общия брой часове, предвидени в училищния учебен план за раздел А и раздел Б – за ученик със специални образователни потребности, освен когато въз основа на медицински документ и оценката на индивидуалните потребности на		индивидуалния учебен план може да се включат повече такива предмети, които се отнасят до раздел Б.

				ученика екипът за подкрепа за личностно развитие с мотивирано решение и след информираното съгласие на родителя е определил необходимост от по-голямо намаляване на броя на учебните часове.“ Алтернативно, ако се цели запазване на общото правило за максимално намаляване с 50 на сто, предлагаме изрично да бъде регламентирано, че **учебните часове по предмети, които не се изучават на основание чл. 147, ал. 2, т. 2, не се включват при изчисляването на ограничението по т. 4.** Така би се избегнало противоречието, при което, от една страна, нормативният акт допуска даден предмет да отпадне поради обективна невъзможност за неговото изучаване, но от друга страна, отпадането му прави индивидуалния учебен план несъответстващ на изискването за минимален брой часове. Считам също, че следва нормативно или чрез изрични методически указания да бъде изяснено как се формира индивидуалният учебен план на ученик, който е насочен към училище или паралелка с профилирано или разширено изучаване на определен предмет, когато именно високият брой часове по този предмет е несъвместим със здравословното му състояние и индивидуалните му възможности. Този практически казус също е изрично поставен пред МОН. Необходимо е да се има предвид, че при част от тези ученици не съществува друга образователна институция в съответното населено място или район, която да може да поеме обучението им. Следователно особеностите на училищния учебен план на конкретното училище не следва да се превръщат в пречка за реалното упражняване на правото им на образование. Предложеното изменение на чл. 147, ал. 2, т. 2 е необходимо и създава възможност за по-адекватно индивидуализиране на обучението на учениците със специални образователни потребности. В същото време предложената т. 4 следва да бъде прецизирана, така че ограничението за намаляване на часовете		

				с не повече от 50 на сто да не се прилага механично в случаите на тежки и множествени увреждания и сериозни медицински противопоказания. Запазването на абсолютен минимален праг от 50 процента може да доведе до прекомерна и здравословно непоносима учебна натовареност, както и до формално включване на учебни предмети, които не съответстват на индивидуалните възможности и образователни потребности на детето – проблем, особено съществен в гимназиалния етап. Водещ принцип при определянето на индивидуалния учебен план следва да бъде **най-добрият интерес на детето, неговото здравословно състояние, функционални възможности и индивидуални образователни потребности,** установени от компетентния екип и подкрепени с необходимата медицинска документация, а не единствено спазването на математически определен минимален процент учебни часове. Поради това предлагам § 15 да бъде прецизиран преди окончателното му приемане или да бъдат дадени изрични нормативни гаранции, че при доказана обективна необходимост индивидуалният учебен план на ученик със специални образователни потребности може да предвижда и намаление с повече от 50 на сто		
16.	**По ел. поща**	**Анита Александрова Тодорова**	**☒ Лицето действа от свое име ☐ Лицето защитава позиция от името на друго лице/група лица: ….**	Изразява се несъгласие със събирането на данни за децата и създаването на електронно досие.	**Не се приема**	Не се отнася до предложените промени в Наредбата за приобщаващото образование.
17.	**По ел. поща**	**Маргарита Димитрова от името на Родителски комитет**	**☒ Лицето действа от свое име ☐ Лицето защитава**	Изразява се несъгласие с начина на въвеждане, финансиране и прилагане на процедурите за събиране и обработване на информация по Наредбата за приобщаващото образование, като се поставят въпроси относно защитата на правата на децата и родителите, целите на събирането на данни и гаранциите за тяхното използване.	**Не се приема**	Не се отнася до предложените промени в Наредбата за приобщаващото образование.

			позиция от името на друго лице/група лица: ….			
18.	**По ел. поща**	**Клавдия Тодорова Василева**	**☒ Лицето действа от свое име** **☐ Лицето защитава позиция от името на друго лице/група лица: ….**	Предлага се въвеждане на задължителен минимален щат за психолог във всяка детска градина и училище, осигуряване на устойчив механизъм за финансиране на щатните бройки, регламентиране на допълнителни щатове според натовареността, прецизиране на функциите на психолога и на координатора по чл. 7 от Наредбата за приобщаващото образование, промяна на нормите за преподавателска заетост, възнагражденията, документацията, условията на труд, професионалната подкрепа и други въпроси, свързани с кадровото обезпечаване и статута на психолозите в системата на предучилищното и училищното образование.	**Не се приема**	Не се отнася до предложените промени в Наредбата за приобщаващото образование.
19.	**По ел. поща**	**Петър Иванов Попов**	**☒ Лицето действа от свое име** **☐ Лицето защитава позиция от името на друго лице/група лица: ….**	Поставят се въпроси относно лицата и институциите, които ще събират информацията, целите на нейното събиране, съхранение, сроковете и достъпа до нея, необходимостта от информирано съгласие на родителите, както и относно прилагането на инструмента преди приемането на съответната нормативна уредба.	**Не се приема**	Не се отнася до предложените промени в Наредбата за приобщаващото образование.
20.	**По ел. поща**	**Виолета Желева Матева**	**☒ Лицето действа от свое име** **☐ Лицето защитава позиция от името на друго лице/група лица: ….**	Изразява се несъгласие с предвидените разпоредби, като се поставят въпроси относно необходимостта от провеждане на оценявания и събиране на информация за децата без изричното знание и съгласие на родителите. Изразяват се опасения относно произхода, целите и възможните последици от прилагането на предвидените мерки.	**Не се приема**	Не се отнася до предложените промени в Наредбата за приобщаващото образование.

21.	**По ел. поща**	**Габриела Свиленова Мицова**	**☒ Лицето действа от свое име ☐ Лицето защитава позиция от името на друго лице/група лица: ….**	Поставят се въпроси относно целта на събирането на информацията, предмета и организацията на оценяването, квалификацията на лицата, които го извършват, научната обоснованост на подхода, обработването и защитата на личните данни, необходимостта от информирано съгласие на родителите, съхранението и използването на резултатите в НЕИСПУО, механизмите за контрол, гаранциите срещу неправилна оценка и профилиране, както и съответствието на мярката с принципа на пропорционалност.	**Не се приема**	Не се отнася до предложените промени в Наредбата за приобщаващото образование.
22.	**По ел. поща**	**Проф. дпн Мира Цветкова-Арсова – ръководител на катедра във ФНОИ на СУ „Св. Кл. Охридски“**	**☐ Лицето действа от свое име ☒ Лицето защитава позиция от името на друго лице/група лица: ….**	**1.** Предлагаме в § 18. Член 153, който се изменя така: „Чл. 153. Индивидуални учебни програми по специалните учебни предмети се разработват и за учениците с нарушено зрение и множество увреждания и с увреден слух и множество увреждания в подкрепа на: класификация на информацията: 1. зрителното подпомагане, ориентирането и мобилността и придобиването на полезни житейски и социални умения – за учениците с нарушено зрение и множество увреждания; програмата да бъде вписана с оригиналното си име „полезни умения“. Предлагаме същото да се отрази навсякъде в текстовете на Наредбата за приобщаващото образование, в които се визира специалната програма по полезни умения – напр. в член 115, ал. 3; в член 148, ал. 6; в член 152, ал. 2. Аргументация: както много правилно е описано в член 172, ал. 3 на Наредбата: Учебната програма по полезни умения е насочена към: 1. формиране на общопознавателни умения; 2. формиране на всекидневни умения; 3. формиране на социални умения. Оригиналното наименование на програмата е Полезни умения и тя съдържа в себе си социални умения, затова тяхното изрично допълнително споменаване е ненужно и води до объркване.	**Не се приема**	Термините „житейски“ и „социални“ умения са утвърдени в областта на приобщаващото образование и отразяват съдържанието на подкрепата, предоставяна чрез специалния учебен предмет „Полезни умения“. Отпадането им би довело до необосновано стесняване на обхвата на уменията, които следва да се формират и развиват в учениците.
				2. В текстовете на Наредбата за приобщаващото образование учениците, които са сляпоглухи, се споменават изключително малко и спорадично, например в Чл. 174. (1), Чл. 175. (1). Тъй	**Приема се по принцип**	В § 1, т. 34 на Допълнителните разпоредби на ЗПУО е дадено легално определение на „специални

			като предвиденият проект за промяна на Наредбата засяга сериозно учениците с нарушено зрение и множество увреждания, както и учениците с увреден слух и множество увреждания, считаме, че е важно сляпоглухите ученици да бъдат изрично упоменати по-активно. В Закона за българския жестов език, например, сляпоглухите лица са споменати в изключително много членове и алинеи наравно с глухите лица.		образователни потребности“, в което не са включени сляпо-глухите ученици. Промяна в Наредбата за приобщаващото образование може да бъде направена след детайлизиране на определението в ЗПУО.
			3. В Чл.154. „На учениците с интелектуални затруднения и множество увреждания чрез програми за индивидуални и групови терапии и рехабилитации се предоставя възможност за сензорна рехабилитация, формиране на фонематичен слух, развитие на речта, произношение, фонематична ритмика, обща и фина моторика, музикални стимулации, психологическа и арттерапия, предметна дейност и други“	**Приема се**	Предложението е отразено в чл. 154.
			4. Искаме да обърнем внимание и на членове в наредбата, които не са обект на промяна в този проект (например, член 93, 94), в които се използва термина "зрителна рехабилитация", който термин е неточен, защото се отнася до възрастни зрително затруднени лица. Предлагаме той да се замени с термина "зрително подпомагане".	**Приема се по принцип**	Използваният термин е в съответствие с разпоредбата на чл. 187, ал.1, т. 2 от ЗПУО, която регламентира допълнителната подкрепа за личностното развитие на деца и ученици, включваща и зрителната рехабилитация. Промяната в Наредбата за приобщаващото образование може да бъде направена след промяна в ЗПУО.
			5. Предлагаме да бъде упомената и включена групата на децата и учениците с двигателни нарушения. В момента в Наредбата за приобщаващо образование те се идентифицират единствено с термина „физически увреждания“, които от своя страна невинаги водят до двигателни нарушения. Съществуват и двигателни нарушения, които не са на резултат от физически увреждания (моторните нарушения, нарушенията на праксиса, диспраксия на развитието и др.). Използваният на някои места термин „физически ограничения“ смятаме за неточен,	**Приема се по принцип**	В § 1, т. 34 на Допълнителните разпоредби на ЗПУО е дадено легално определение на „специални образователни потребности“, в което се съдържат физическите увреждания, част от които са и двигателните нарушения. Промяна в Наредбата за приобщаващото образование може да бъде направена

			парциален и неотразяващ специфики в двигателното развитие в детска и училищна възраст. (В Приложение 1 предлагаме някои допълнения към текстовете на Наредбата за приобщаващо образование, касаещи децата и учениците с двигателни нарушения, които сме в готовност да подложим на допълнително обсъждане).		след детайлизиране на определението в ЗПУО.
			Отправяме следните предложения: 1. Предлагаме в § 18. Член 153, който се изменя така: „Чл. 153. Индивидуални учебни програми по специалните учебни предмети се разработват и за учениците с нарушено зрение и множество увреждания и с увреден слух и множество увреждания в подкрепа на: класификация на информацията: 1. зрителното подпомагане, ориентирането и мобилността и придобиването на полезни житейски и социални умения – за учениците с нарушено зрение и множество увреждания; програмата да бъде вписана с оригиналното си име „полезни умения“. Предлагаме същото да се отрази навсякъде в текстовете на Наредбата за приобщаващото образование, в които се визира специалната програма по полезни умения – напр. в член 115, ал. 3; в член 148, ал. 6; в член 152, ал. 2. Аргументация: както много правилно е описано в член 172, ал. 3 на Наредбата: Учебната програма по полезни умения е насочена към: 1. формиране на общопознавателни умения; 2. формиране на всекидневни умения; 3. формиране на социални умения. Оригиналното наименование на програмата е **Полезни умения** и тя съдържа в себе си социални умения, затова тяхното изрично допълнително споменаване е ненужно и води до объркване.	**Не се приема**	Термините „житейски“ и „социални“ умения са утвърдени в областта на приобщаващото образование и отразяват съдържанието на подкрепата, предоставяна чрез специалния учебен предмет „Полезни умения“. Отпадането им би довело до необосновано стесняване на обхвата на уменията, които следва да се формират и развиват в учениците.

			2. В текстовете на Наредбата за приобщаващото образование учениците, които са сляпоглухи, се споменават изключително малко и спорадично, например в Чл. 174. (1), Чл. 175. (1). Тъй като предвиденият проект за промяна на Наредбата засяга сериозно учениците с нарушено зрение и множество увреждания, както и учениците с увреден слух и множество увреждания, считаме, че е важно сляпоглухите ученици да бъдат изрично упоменати по-активно. В Закона за българския жестов език, например, сляпоглухите лица са споменати в изключително много членове и алинеи наравно с глухите лица.	**Приема се по принцип**	В § 1, т. 34 на Допълнителните разпоредби на ЗПУО е дадено легално определение на „специални образователни потребности“, в което не са включени сляпо-глухите ученици. Промяна в Наредбата за приобщаващото образование може да бъде направена след детайлизиране на определението в ЗПУО.
			3. В Чл.154. „На учениците с интелектуални затруднения и множество увреждания чрез програми за индивидуални и групови терапии и рехабилитации се предоставя възможност за сензорна рехабилитация, формиране на фонематичен слух, развитие на речта, произношение, фонематична ритмика, обща и фина моторика, музикални стимулации, психологическа и арттерапия, предметна дейност и други“ Следва да бъде фонетична ритмика, щом фигурират другите специални предмети.	**Приема се**	Отстранена е техническата грешка.
			4. Искаме да обърнем внимание и на членове в наредбата, които не са обект на промяна в този проект (например, член 93, 94), в които се използва термина "зрителна рехабилитация", който термин е неточен, защото се отнася до възрастни зрително затруднени лица. Предлагаме той да се замени с термина "зрително подпомагане".	**Не се приема**	Не се отнася до предложените промени в Наредбата за приобщаващото образование.
			6. Предлагаме да бъде упомената и включена групата на децата и учениците с двигателни нарушения. В момента в Наредбата за приобщаващо образование те се идентифицират единствено с термина „физически увреждания“, които от своя страна невинаги водят до **двигателни нарушения**. Съществуват и двигателни нарушения, които не са на резултат от физически увреждания (моторните нарушения, нарушенията на праксиса, диспраксия на развитието и др.). Използваният на някои места термин „физически ограничения“ смятаме за неточен, парциален и неотразяващ	**Приема се по принцип**	Всички предложения по т. 6 за промени в разпоредби на Наредбата за приобщаващото образование се отнасят до въвеждане на понятието „двигателни нарушения“ последователно в текстовете на цялата наредба. В този смисъл следва да се има предвид, че в § 1, т. 34 на Допълнителните разпоредби на ЗПУО е дадено легално

			специфики в двигателното развитие в детска и училищна възраст. В Приложение 1 предлагаме някои допълнения към текстовете на Наредбата за приобщаващо образование, касаещи децата и учениците с **двигателни нарушения**, които сме в готовност да подложим на допълнително обсъждане). Приложение 1 - За допълнения в текстовете на Наредбата за приобщаващо образование, които засягат групата на децата с двигателни нарушения: Чл. 73. (1) Оценката на индивидуалните потребности на деца и ученици, за които има индикации, че са със специални образователни потребности, се извършва от екипа за подкрепа за личностно развитие на детето или ученика, чийто състав включва психолог, логопед, ресурсен учител, а при деца и ученици с увреден слух или с нарушено зрение - и рехабилитатор на слуха и говора или учител на деца и ученици с нарушено зрение, учителите в групата в детската градина/класния ръководител и учителите, които преподават на ученика в училището. Оценяват се познавателно развитие, комуникативни умения, социални умения, физическо развитие, **двигателно развитие**, степен на самостоятелност и независимост, адаптивно поведение, психични реакции, семейно функциониране. Чл. 76. (Изм. - ДВ, бр. 66 от 2024 г., в сила от 06.08.2024 г.) (2) При извършване на оценката на индивидуалните потребности на деца и ученици с физически увреждания и/или **двигателни нарушения**, с комуникативни нарушения, със сензорни увреждания, с множество увреждания при необходимост може да се използват технически средства и софтуери за допълваща и алтернативна комуникация (ДАК), както и средства за алтернативен достъп до компютър, като устройства за проследяване на погледа и специализирани софтуери за използването им, суичове, софтуери за управление на компютър с глас, алтернативни клавиатури и мишки и други, и системи за позициониране. Чл. 82. (5) Допълнителната подкрепа за личностно развитие включва: 1. работа с дете и ученик по конкретен случай;		определение на „специални образователни потребности“, в което се съдържат физическите увреждания, част от които са и двигателните нарушения. Промяна в Наредбата за приобщаващото образование може да бъде направена след детайлизиране на определението в ЗПУО.

			2. психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна рехабилитация, рехабилитация на комуникативните нарушения и при физически увреждания и/или **двигателни нарушения**; 3. осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти; 4. предоставяне на обучение по специалните учебни предмети за учениците със сензорни увреждания; 5. ресурсно подпомагане. Чл. 100. (1) На децата и учениците с физически увреждания и/или **двигателни нарушения** може да се предоставя рехабилитация и кинезитерапия по време на учебните часове по физическо възпитание и спорт от рехабилитатор и/или кинезитерапевт или да им се осигурява лечебна физкултура (ЛФК). (2) За децата и учениците с физически увреждания и/или **двигателни нарушения** се предоставят допълнителни занимания със специален педагог или ресурсен учител по дейности от ежедневието, специално писане и допълваща и алтернативна комуникация (ДАК). (2) За децата и учениците по ал. 1 се организират занимания, които осигуряват физическо натоварване, съобразено с техните възможности и здравословно състояние, и които ги приобщават към паралелката или групата. Чл. 101. Дейностите за рехабилитация при физически увреждания и/или **двигателни нарушения** и продължителността им се определят в плана за подкрепа на детето или ученика. Чл. 104. (4) Специализирана подкрепяща среда се осигурява чрез: 1. обзавеждане на помещенията така, че да дават възможност да се устроят учебни места за ученици в инвалидни колички; учебни маси с възможност за промяна на височината и наклона за ученици с физически увреждания и/или **двигателни нарушения**, както и учебни места за ученици с увреден слух с достатъчна осветеност;		

			2. оборудване при необходимост на учебни места за ученици с увреден слух с подходяща апаратура - FM системи и други, съвместими с личните слухови апарати или с кохлеарните импланти на децата или учениците; 3. осигуряване при необходимост на специализирана техника за ученици с нарушено зрение - брайлови машини, брайлови дисплеи, компютри със синтетична синтезаторна реч и други; 4. (изм. - ДВ, бр. 66 от 2024 г., в сила от 06.08.2024 г.) осигуряване при необходимост на технически средства и софтуери за ДАК, както и средства за алтернативен достъп до компютър и адаптирани средства за писане за ученици с физически увреждания и/или **двигателни нарушения** ограничения, с комуникативни нарушения, със сензорни увреждания, с множество увреждания, като устройства за проследяване на погледа и специализирани софтуери за използването им, суичове, софтуери за управление на компютър с глас, алтернативни клавиатури и мишки и други, и системи за позициониране;		
			В Глава пета. ИНДИВИДУАЛНИ УЧЕБНИ ПЛАНОВЕ И ИНДИВИДУАЛНИ УЧЕБНИ ПРОГРАМИ НА УЧЕНИЦИ СЪС СПЕЦИАЛНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПОТРЕБНОСТИ И НА УЧЕНИЦИ С ИЗЯВЕНИ ДАРБИ Предлагаме да се обособят съответстващи на останалите групи ученици със специални образователни потребности текстове за учениците с **двигателни нарушения** и учениците с **двигателни нарушения и множество увреждания**. Като специален учебен предмет при тях предлагаме „специално писане“ в начална училищна възраст. Целта на специалния учебен предмет „Специално писане“ е да се стимулира двигателното развитие на ръката чрез адаптирани упражнения на писмените движения, като паралелно се усвояват възможно най-функционални за конкретното дете умения за писане – чрез печатни букви, на клавиатура, чрез алтернативен достъп до компютър и клавиатура.	**Приема се по принцип**	Предложението по отношение Глава пета на Наредбата за приобщаващото образование се отнася до въвеждане на понятието „двигателни нарушения“. В този смисъл следва да се има предвид, че в § 1, т. 34 на Допълнителните разпоредби на ЗПУО е дадено легално определение на „специални образователни потребности“, в което се съдържат физическите увреждания, част от които са и двигателните нарушения. Промяна в Наредбата за приобщаващото образование може да бъде направена след детайлизиране на определението в ЗПУО. По отношение на предложението за на нов специален учебен предмет „специално писане“ за ученици с

						двигателни нарушения е необходимо първо въвеждането му в ЗПУО.
23		**Национален съвет за хората с увреждания (НСХУ)**	☐ **Лицето действа от свое име** ☒ **Лицето защитава позиция от името на друго лице/група лица: ….**	Г-жа Драганова (НАСГБ) предоставя следното мотивирано становище и предложения за промени: „Национална асоциация на сляпо-глухите в България“ приветства усилията за усъвършенстване на нормативната уредба в областта на приобщаващото образование и подкрепя предложените промени, насочени към по-ясно регламентиране на индивидуализираното обучение и подкрепата за деца и ученици със специални образователни потребности. Представения Проект на Постановление на Министерския съвет за изменение и допълнение на Наредбата за приобщаващото образование е допуснат съществен пропуск по отношение на децата и учениците със сляпо-глухота. Проектът предвижда изменение на режима за учениците с интелектуални затруднения и множество увреждания, с нарушено зрение и множество увреждания и с увреден слух и множество увреждания. В новия чл. 152, както и в свързаните с него чл. 153, 158, 159 и 160 и в новата редакция на Приложение № 2 към чл. 152, ал. 7, обаче сляпоглухите ученици не са изрично включени като категория, за която да се предвиждат специфични образователни и комуникационни мерки. Това е съществен въпрос и особено значение, тъй като сляпо-глухотата не следва да бъде разглеждана единствено като механичен сбор от зрително и слухово увреждане. Сляпоглухотата е уникално и комбинирано сетивно увреждане на зрението и слуха и невъзможност да се компенсират едно друго, което е предпоставка за бариери пред комуникацията, достъпа до информация, развитието на езика и понятията, ориентирането и мобилността, участието в образователния процес, социалното взаимодействие и придобиването на умения за самостоятелен живот. С оглед спецификата на сляпо-глухотата, при изменението и допълнението на Наредбата следва изрично да бъдат уредени специфичните потребности на децата и учениците със сляпо-глухота.	**Приема се по принцип**	В § 1, т. 34 на Допълнителните разпоредби на ЗПУО е дадено легално определение на „специални образователни потребности“, в което не са включени сляпо-глухите ученици. Промяна в Наредбата за приобщаващото образование може да бъде направена след детайлизиране на определението в ЗПУО.

				I. Международноправна и национална правна основа Предложенията се основават преди всичко на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания, по която Република България е страна. Член 24 от Конвенцията признава правото на хората с увреждания на образование без дискриминация и при равни възможности и изисква държавите да осигурят приобщаваща образователна система на всички равнища. Особено значение за настоящото становище има чл. 24, т. 3, б. „в“, който изрично посочва слепите, глухите и сляпо-глухите лица и изисква тяхното образование да се осъществява чрез най-подходящите за конкретния човек езици, начини и средства за комуникация и в среда, която осигурява максимално академично и социално развитие. Следователно Конвенцията не третира сляпо-глухите лица само като обща подкатегория на хората с увреждания, а изрично отчита специфичната ситуация на тази група при организацията на образованието. Член 5 от Конвенцията постановява принципите на равенство и недискриминация, а чл. 4 изисква предприемането на подходящи законодателни, административни и други мерки за осигуряване на признатите права. Прилагането на тези принципи в областта на образованието означава, че формалното предоставяне на еднаква подкрепа не винаги е достатъчно за постигане на фактическо равенство. Необходимата подкрепа следва да бъде съобразена със специфичните функционални потребности и бариери пред конкретното дете със сляпо-глухота. Член 24 от Конвенцията изрично формулира обучението в Брайл, жестови езици, допълващи и алтернативни средства за комуникация, ориентиране и мобилност и други специфични умения. Международният стандарт е насочен към индивидуализиране на средствата и методите на обучение, а не към прилагане на еднакъв модел към всички деца с увреждания. Законът за българския жестов език, в Глава втора „Изучаване на българския жестов език и използването му в		

				образованието“, конкретно регламентира сляпо-глухите деца и ученици като субекти на закона. II. Основен проблем в предложената редакция на Наредбата. С § 17 от проекта се предлага нова редакция на чл. 152. В ал. 1 са посочени: учениците с интелектуални затруднения и множество увреждания; учениците с нарушено зрение и множество увреждания; учениците с увреден слух и множество увреждания. Учениците със сляпо-глухота липсват като вид и уникално увреждане. Същият подход се запазва в § 18 относно чл. 153, § 21 относно чл. 158, § 22 относно чл. 159 и § 23 относно чл. 160. Така проектът създава риск ученик със сляпо-глухота да бъде поставен в една от съществуващите категории и да получи подкрепа, предназначена основно за зрително или основно за слухово увреждане, което не кореспондира с гарантиране на комплексното оценяване и подкрепа съобразно комуникационни и функционални потребности, породени от комплексното увреждане на двете сетива. Именно в този аспект е налице съществен нормативен пропуск. При никакви обстоятелства не би следвало да се допуска сляпо-глухите ученици да бъдат отделяни от системата на приобщаващото образование. Напротив — нормативната уредба е инструментариум, който ще гарантира, че сляпо-глухите деца и ученици могат реално да участват в тази система чрез специфични индивидуализирани средства и методи. III. Предложение за изменение на § 17 – чл. 152 Предложение:в § 17 от проекта, в чл. 152, ал. 1, след думите: „с увреден слух и множество увреждания“ да се добавят думите: „със сляпо-глухота“. Текстът на чл. 152, ал. 1 да придобие вида: „(1) Общообразователната подготовка на учениците с интелектуални затруднения и множество увреждания, с нарушено зрение и множество увреждания, с увреден слух и множество увреждания, и със сляпо-глухота, се осъществява в		

				хода на цялото училищно обучение и обхваща групите ключови компетентности по чл. 77, ал. 1 ЗПУО, ориентирани към индивидуалните потребности и възможностите на учениците.“ Предложение: в ал. 2 след думите: „оценката на индивидуалните потребности“ да се добавят: „комуникационните потребности и функционалните възможности“. чл. 152, ал. 2 да придобие вида: „(2) Придобиването на общообразователната подготовка по учебните предмети от индивидуалните учебни планове на учениците по ал. 1 се осъществява чрез обучение по индивидуални учебни програми, адаптирани въз основа на оценката на индивидуалните потребности, комуникационните потребности и функционалните възможности на всеки ученик“ Мотив:Така ще се гарантира, че при разработването на индивидуалната учебна програма се отчитат не само общите образователни потребности, но и специфичният начин, по който ученикът получава, обработва и изразява информация. Предложение: в ал. 3 и ал. 6 да се предвиди възможност индивидуалните учебни програми на учениците със сляпо-глухота да бъдат адаптирани чрез подходящи комуникационни средства, достъпни формати и компенсаторни стратегии. IV. Предложение за изменение на § 18 – чл. 153 С § 18 от проекта се предвижда специалните учебни предмети да бъдат предназначени за учениците с нарушено зрение и множество увреждания и за учениците с увреден слух и множество увреждания. Тук отново липсва сляпо-глухотата. Предложение: чл. 153 да бъде допълнен и да придобие вида: „Чл. 153. Индивидуални учебни програми по специалните учебни предмети се разработват и за учениците с нарушено зрение и множество увреждания, с увреден слух и множество увреждания, и със сляпо-глухота, в подкрепа на:“ Чл. 153 да бъде допълнен с нова т. 3: „3. развитие на функционалната комуникация, използване на индивидуално подходящи средства, методи и системи за комуникация, тактилна комуникация, Брайл и/или, ориентиране и мобилност, достъп до информация, използване		

				на достъпни информационни и комуникационни технологии, развитие на полезни житейски и социални умения и други специфични дейности съобразно индивидуалните потребности – за децата и учениците със сляпо-глухота.“ Предложение: съдържанието и интензивността на тези дейности да се определят индивидуално въз основа на оценката на потребностите на детето или ученика. V. Индивидуален комуникационен подход По смисъла на чл. 24, т. 3 от Конвенцията "образованието на сляпо-глухите лица да се осъществява чрез най-подходящите за конкретния човек езици, начини и средства за комуникация", сляпо-глухото дете или ученик, не е допустимо да се поставя в нормативна рамка, предполагаща че всички деца със зрително или слухово увреждане използват едни и същи средства за комуникация. Необходим е индивидуален комуникационен подход, основан на функционалните възможности, езиковото развитие, комуникационните потребности и предпочитаните от детето, ученика и семейството средства за комуникация. В зависимост от индивидуалния профил могат да бъдат използвани: Български жестов език в Локализирана, Насочвана и Тактилна форма на представяне и възприемане; Ръчни азбуки (Дактилна азбука, Дактилиране върху ръката; Блок – метод (писане върху дланта); Лорм; Брайл върху фалангите; Хаптична комуникация). Устна реч: Отчитане по устата (визуално при остатъчно или слабо зрение); Възприемане на ясна реч посредством слухови апарати и други слухови помощни средства; Тадома (възприемане на речта посредством осезанието (дланите и пръстите на ръцете). Технически помощни средства и подпомагащи технологии (увеличен печат, брайлови дисплеи, слухови апарати) Предметна комуникация; Символи; Допълваща и алтернативна комуникация; Комбинация от различни системи и методи за комуникация.		

				Предвид специфичните потребности на сляпо-глухото дете или ученик, в Наредбата е наложително изрично да се предвиди, че при ученик със сляпо-глухота комуникационният подход се определя индивидуално и се преразглежда при промяна на състоянието, обуславящо потребностите. VI. Предложение за изменение на § 21 – чл. 158 С § 21 от проекта се определя организацията на учебното време и необходимата професионална квалификация на учителите за учениците с нарушено зрение и множество увреждания, с увреден слух и множество увреждания и с интелектуални затруднения и множество увреждания. Отново липсват сляпо-глухите ученици. Предложение: в чл. 158, ал. 1 изрично да бъдат добавени „учениците със сляпо-глухота“. Да се създаде нова точка в ал. 3, която да предвижда, че обучението на ученик със сляпо-глухота се осъществява от учител с подходяща професионална квалификация и/или с достъп до специализирана консултативна и методическа подкрепа от специалисти с компетентности в областта на сляпо-глухотата. Тук следва да се избегне създаването на изискване, което практически би направило обучението невъзможно поради липса на специалист във всяко училище. В този контекст нормативно да се предвиди възможност за регионална или друга специализирана методическа подкрепа, когато съответната експертиза не е налична в училището. VII. Предложение за изменение на § 22 – чл. 159 Предложение: в чл. 159, ал. 1 учениците със сляпо-глухота да бъдат изрично добавени към изброените категории. Прегледът на резултатите от обучението и актуализирането на индивидуалната учебна програма при ученик със сляпо-глухота следва да отчитат не само постигнатите академични резултати, но и ефективността на използваните средства, методи и системи за комуникация, достъпността на учебните материали и функционалните умения, когато те са част от индивидуалната образователна програма. VIII. Предложение за изменение на § 23 – чл. 160 Предложение: в чл. 160, ал. 1 след категориите:		

				„учениците с нарушено зрение и множество увреждания, на учениците с увреден слух и множество увреждания и на учениците с интелектуални затруднения и множество увреждания“ да се добави: „и на учениците със сляпо-глухота“. Предложение: да се създаде нова алинея със следното съдържание: „При оценяването на ученик със сляпо-глухота се използват достъпни форми, средства, методи и системи за комуникация, съобразени с индивидуалните му комуникационни и сензорни потребности. При необходимост се осигуряват достъпни материали, Брайлов или електронен формат, тактилна комуникация, подходящи помощни средства, допълнително време и/или участие на квалифициран специалист.“ Целта е оценяването да установява действително придобитите знания и компетентности, а не ограниченията, произтичащи от недостъпния начин на представяне или изразяване на информация. IX. Предложение за изменение на § 26 – Приложение № 2 към чл. 152, ал. 7 Предложената с § 26 нова редакция на Приложение № 2 е особено важна, тъй като то определя очакваните резултати от обучението по индивидуалните учебни програми. В настоящия проект са включени специфични форми като: „Изобразително изкуство (Тактилно творчество)“ и „Музика (Жестова интерпретация на песни и ритъм)“. Това представлява положителна стъпка към индивидуализиране на обучението. Същевременно при сляпо-глухите ученици е необходимо да се предвидят специфични очаквани резултати, които не могат да бъдат изведени единствено от моделите за зрително или слухово увреждане. Предложение: в Приложение № 2 към чл. 152, ал. 7 да бъде включен нов раздел: „Ученици със сляпо-глухота – специфични очаквани резултати от обучението“ В него да бъдат включени, когато са приложими и съобразно индивидуалните потребности:		

				1. развитие на функционална комуникация чрез индивидуално подбрани средства, методи и системи за комуникация; 2. използване на подходяща комуникационна система в учебна и социална среда; 3. развитие на Брайлова грамотност и/или друга подходяща писмена система; 4. използване на достъпни информационни и комуникационни технологии; 5. развитие на умения за ориентиране и мобилност; 6. развитие на умения за безопасно и самостоятелно придвижване; 7. развитие на умения за самостоятелен живот; 8. развитие на социални и комуникационни умения; 9. развитие на умения за взаимодействие с връстници и участие в училищната и обществената среда; 10. използване на компенсаторни стратегии за достъп до информация; 11. развитие на познавателни умения чрез достъпни тактилни, слухови, зрителни и други канали в зависимост от индивидуалния профил на ученика; 12. развитие на творчески способности и личностен потенциал. Тези резултати следва да бъдат прилагани индивидуално, а не като задължителен набор за всяко дете или ученик със сляпо-глухота. X. Адаптиране на обучението без автоматично занижаване на образователните цели Предложение: в Наредбата да бъде изрично посочено, че адаптирането на обучението за ученик със сляпо-глухота не означава автоматично занижаване на образователните цели. Необходимо е да се прави разграничение между: • адаптиране на начина на преподаване; • адаптиране на начина на представяне на учебната информация; • адаптиране на начина на изразяване на знанията;		

				• осигуряване на допълнително време и достъпни материали; • намаляване на образователните цели. Увреждането само по себе си не следва автоматично да води до намаляване на очакваните образователни резултати, когато ученикът има потенциал да ги постигне при подходящи средства и разумни улеснения. XI. Ориентиране, мобилност и умения за самостоятелен живот При сляпо-глухите ученици ориентирането и мобилността, комуникацията и уменията за самостоятелен живот, като неразделна част от възможност е предпоставка за ефективно участие в образователния процес. В този контекст е необходимо специализираната подкрепа за ученици със сляпоглухота, изрично да бъдат включени: • ориентиране и мобилност; • безопасно придвижване; • достъп до информация; • използване на помощни технологии; • комуникационни умения; • умения за самостоятелен живот; • социални и житейски умения. Тези дейности следва да се определят въз основа на индивидуална оценка на потребностите. XII. Участие на детето, ученика и родителя При разработването и актуализирането на индивидуалната учебна програма и на специализираната подкрепа следва да бъде гарантирано реалното участие на детето или ученика, съобразено с неговата възраст и развитие, както и на неговия родител или законен представител. При сляпо-глухите деца това има особено значение поради индивидуалния характер на комуникацията и необходимостта да се установи кои средства, методи и системи за комуникация, действително работят за конкретното дете или ученик. „При определяне на индивидуалните образователни и комуникационни потребности на ученик със сляпо-глухота екипът за подкрепа за личностно развитие взема предвид		

				мнението на ученика, съобразно възрастта и развитието му, както и становището на родителя или законния представител.“ XIII. Квалифицирани специалисти За ефективното прилагане на предлаганите промени е необходимо да бъде осигурена специализирана експертиза. Предложение: при обучението и подкрепата на ученик със сляпо-глухота да се осигури достъп до педагогически специалист или друг специалист с компетентности в подходящи области, включително: • комуникация със сляпо-глухи лица; • тактилна комуникация; • Брайл; • ориентиране и мобилност; • достъпни информационни и комуникационни технологии; развитие на функционални и житейски умения. Когато такава експертиза не е налична в конкретната образователна институция, следва да бъде предвидена възможност за консултативна и методическа подкрепа от специалисти на регионално или национално ниво. XIV. Участие на организациите на хората със сляпо-глухота На основание Закона за българския жестов език, чл. 4, чл. 8 и чл. 9, при разработването на методически указания, програми, стандарти и други документи, касаещи образованието и подкрепата на сляпо-глухи деца и ученици, следва да се осигурява участие и консултиране на организации на хората със сляпо-глухота и на специалисти с доказана професионална компетентност в областта на сляпо-глухотата, което ще осигури съответствие с принципа на участие на хората с увреждания и техните представителни организации в процесите, касаещи основни човешки права и свободи XV. Данни и проследяване Чл. 31 от Конвенцията предвижда събиране на подходяща информация, включително статистически и изследователски данни, необходими за формулиране и прилагане на политики за изпълнение на Конвенцията.		

				Предложение, Което следва да бъде реализирано при спазване на изискванията за защита на личните данни и поверителност: Министерството на образованието и науката да осигури възможност за идентифициране и проследяване на децата и учениците със сляпо-глухота в образователната система. Подобна информация е необходима за планиране на необходимите специалисти, достъпни учебни материали, Брайлови и тактилни ресурси, помощни технологии, методическа подкрепа и финансови ресурси. XVI. Необходимост от системна, а не само формална промяна Предлаганата промяна не следва да се ограничава до механичното добавяне на думите „със сляпо-глухота“ в отделни разпоредби. Необходимо е нормативната цялост и правна сила, на Наредбата да гарантира последователно включване на сляпо-глухите деца и ученици във всички свързани елементи на образователния процес: • индивидуалното планиране; • индивидуалните учебни програми; • специализираната подкрепа; • комуникацията; • учебните материали; • оценяването; • квалификацията и достъпа до специалисти; • ориентирането и мобилността; • достъпните технологии; социалните и житейските умения; • очакваните резултати от обучението. В случай, че сляпо-глухият ученик се добави само в чл. 152, но не се включи в чл. 153, 158, 159, 160 и Приложение № 2 към чл. 152, ал. 7, ще остане нормативно несъответствие между признаването на категорията и реалната организация на подкрепата. XVII. Конкретни предложения за изменение на проекта В обобщение Националната асоциация на сляпо-глухите в България предлага:		

				1. В § 17, чл. 152, ал. 1 изрично да се включат „учениците със сляпо-глухота“. 2.В § 17, чл. 152, ал. 2 да се добавят комуникационните потребности и функционалните възможности като елементи при адаптирането на индивидуалните учебни програми. 3.В § 18, чл. 153 изрично да се включат „учениците със сляпо-глухота“ и да се създаде нова т. 3 за специализирана подкрепа на учениците със сляпо-глухота. 4.В § 21, чл. 158 учениците със сляпо-глухота да се включат изрично в режима на учебното време и организацията на обучението. 5.В чл. 158 да се предвиди достъп до специалисти с компетентности в областта на сляпо-глухотата и възможност за регионална/специализирана методическа подкрепа. 6.В § 22, чл. 159 учениците със сляпо-глухота изрично да се включат в режима за преглед и актуализиране на индивидуалната учебна програма. 7.В § 23, чл. 160 учениците със сляпо-глухота изрично да се включат в режима на оценяване. 8.В чл. 160 да се предвиди използването на достъпни форми, средства, методи и системи за комуникация при оценяването на сляпо-глухи ученици. 9.В § 26, Приложение № 2 да се създаде нов раздел за специфични очаквани резултати при ученици със сляпо-глухота. 10.В Наредбата изрично да се заложи признаване необходимостта от индивидуален комуникационен подход, включително тактилна комуникация, Брайл, допълваща и алтернативна комуникация и достъпни технологии. 11.Да се предвиди възможност за обучение по ориентиране и мобилност и развитие на умения за самостоятелен живот в зависимост от индивидуалните потребности. 12.Да се осигури достъпно оценяване, което да отчита начина, по който конкретният ученик получава и изразява информация. 13.Да се осигури достъп до квалифицирана специализирана експертиза в областта на сляпо-глухотата.		

				14.Да се осигури участие на организации на хората със сляпо-глухота и специалисти с доказана компетентност при разработването на методически документи, свързани със сляпо-глухотата. 15.Да се създаде подходящ механизъм за идентифициране и проследяване на броя и образователните потребности на децата и учениците със сляпо-глухота при спазване на изискванията за защита на личните данни. XVIII. Заключение Национална асоциация на сляпо-глухите в България подкрепя проекта в частта, целяща по-добро индивидуализиране на обучението и подкрепата за учениците със специални образователни потребности. Национална асоциация на сляпо-глухите в България счита, че проектът в настоящия му вид не осигурява необходимата нормативна последователност по отношение на децата и учениците със сляпо-глухота. В този си вид, проектът изрично урежда редица права, дейности и механизми за ученици с нарушено зрение и множество увреждания и за ученици с увреден слух и множество увреждания, но не включва сляпо-глухите ученици в същата системна регулация, което се установява последователно в предложените нови редакции на чл. 152, чл. 153, чл. 158, чл. 159 и чл. 160, както и в предложеното ново Приложение № 2 към чл. 152, ал. 7. Предвид по-горе изложеното, породения пропуск следва да бъде отстранен именно в настоящото изменение и допълнение на Наредбата, тъй като в противен случай ще бъде създадена нормативна рамка, в която специфичните потребности на сляпо-глухите ученици ще бъдат обект на зависимост от тълкуване, което ще доведе до неблагоприятни последици, а именно отделните образователни институции да прилагат общите разпоредби по аналогия. Такъв подход не осигурява достатъчна правна сигурност. Сляпо-глухотата изисква индивидуализиран подход към комуникацията, достъпа до информация, обучението, оценяването, ориентирането и мобилността и развитието на уменията за самостоятелен живот.		

				Предлаганите изменения не представляват привилегировано третиране, а конкретни мерки за осигуряване на фактическо равенство и ефективно упражняване на правото на образование. Предвид изложеното, Национална асоциация на сляпо-глухите в България, внася предложения за изменение и допълнение на проекта в посочените по-горе разпоредби, което ще осигури нормативната уредба да гарантира не само формално включване, но и реален достъп до образование за децата и учениците със сляпо-глухота. Това е необходимо както с оглед на принципите на равенство и недискриминация, така и за изпълнение на специалното изискване на чл. 24 от Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания по отношение на образованието на сляпо-глухите лица“.		
				Г-жа Димитрова, Национално сдружение на общините в Р България (НСОРБ), заявява, че подкрепя проекта на Постановление на Министерския съвет за изменение и допълнение на Наредбата за приобщаващото образование, приета с Постановление № 232 на Министерския съвет от 2017 г. Мотиви: С предложения проект на постановление се предлагат изменения, насочени към разширяване на подкрепата за децата със специални образователни потребности (СОП) и оптимизиране на работата на екипите в образователните институции. Измененията привеждат Наредбата за приобщаващото образование в съответствие с последните промени в Закона за професионалното образование и обучение, Закона за хората с увреждания и Наредба № 4 от 2015 г. за учебния план, Наредба № 10 от 2016 г. за организация на дейностите в училищното образование, както и с предложените изменения за въвеждане на стандартизиран инструментариум за проследяване на развитието на децата в Наредба № 5 от 2016 г. за предучилищното образование.	**Не се приема**	Не се отнася до предложените промени в Наредбата за приобщаващото образование.

				В допълнение, текстът на §12, т. 2 от Проект на Постановление на Министерски съвет за изменение и допълнение на Наредбата за приобщаващото образование предвижда чл. 140, ал. 2 от наредбата да придобие следното съдържание: „чл. 140, ал. 2 За изготвяне на становище за насочването на ученици със специални образователни потребности, които ще получат удостоверение за завършен VII клас, за продължаване на обучението им в профили и специалности от професии, които са съобразени с индивидуалните им потребности и здравословното им състояние родителят подава до директора на регионалния център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование по настоящ адрес на ученика от 15 април до 2 май следните документи: 1. заявление за насочване за обучение в профили или в специалности от професии; 2. оригинал на медицинско свидетелство, издаден от общопрактикуващия лекар на ученика, за липса на противопоказания при кандидатстване по профил или по специалност от професия; 3. всички документи, съдържащи информация за здравословното състояние и социалното положение на детето, документи, издадени от съда, както и други документи, които имат отношение към обучението и образованието на ученика; 4. протокол от специализирана по профила на заболяването лекарска консултативна комисия и/или решение на териториална експертна лекарска комисия (ТЕЛК) и/или на Национална експертна лекарска комисия (НЕЛК) с приложена лична амбулаторна карта, съдържаща информация за проведени изследвания, консултации, епикризи и други, които удостоверяват заболяването. Коментар: От посочения текст не става ясно дали изброените документи могат да се подават по **електронен път.** В случай, че оригиналът на медицинско свидетелство по т. 2, издаден от общопрактикуващия лекар на ученика е създаден като електронен документ и е подписан с валиден квалифициран електронен подпис, няма пречка същото да бъде изпратено по електронен път в оригинал.		

				Същото обстоятелство се отнася и за останалите документи, поради което за улеснение на родителите е целесъобразно да се предвиди възможност за електронното им подаване“. Съгласно разпоредбата на чл. 12, ал. 4 от Правилника на НСХУ материалите се считат за съгласувани без бележки, когато в посочения срок за провеждане на неприсъственото заседание не е получено становище. На основание чл. 13, ал. 1, т. 4 и т. 5 от Правилника, в резултат на проведеното гласуване, изброените гласове на всяка институция и организация – „ЗА“ и поименно „ПРОТИВ“ и „ВЪЗДЪРЖАЛ СЕ“ са както следва: ЗА – гласуваха – 40 члена на НСХУ. ПРОТИВ – гласува 0 члена на НСХУ. ВЪЗДЪРЖАЛ СЕ – гласуваха 8 члена на НСХУ – председателя на Асоциацията на родители на деца с епилепсия (АРДЕ) и заместник-председател на НСХУ г-жа Събева, г-жа Пенева (БАНМЗ), г-н Долапчиев (ССБ), г-н Чернев (НОМБХ), г-н Данчев (НЦРС), г-н Савов (БАРИС), г-жа Ангелова (НСРХУ) и г-жа Драганова (НАСГБ). Г-н Долапчиев, г-н Чернев, г-н Савов и г-жа Ангелова не предоставят мотиви.		